
Shri Vishvambhara Upanishat

శ్రీవిశ్వంభరోపనిషత్

Document Information

Text title : Shri Vishvambhara Upanishad

File name : vishvambharopaniShat.itx

Category : upanishhat, upaniShat, rAmAnanda, raama

Location : doc_upanishhat

Proofread by : Mrityunjay Pandey

Latest update : April 13, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

April 13, 2024

sanskritdocuments.org

శ్రీవిశ్వంభరోపనిషత్

అథ శ్రీవిశ్వంభర ఉపనిషత్ ।

భాషా టీకా ప్రారంభః ।

మఙ్గలాచరణమ్ ।

రక్తామ్బోజ దలాభి రామ నయనం పీతామ్బురాలం కృతం

శ్యామాఙ్గం ద్విభుజం ప్రసన్న వదనం శ్రీసీతయా శోభితమ్ ।

కారుణ్యామృత సాగరం ప్రియగణైర్భ్రాదిభిర్భాషితం

వందే విష్ణు శివాది సేవ్య మనిశం భక్తేష్ట సిద్ధిప్రదమ్ ॥

వాత్సల్యాది గుణైః పూర్ణాం శృఙ్ఖారాది రసాశ్రయామ్ ।

లక్ష్మ్యాది సేవితాం వందే మైథిలీం రాఘవప్రియామ్ ॥

రామానందమహం వందే వేద వేదాఙ్గ పారగమ్ ।

రామ మన్త ప్రదాతారం సర్వ లోకోపకారకమ్ ॥

మూల - అథ హైనం శాణ్డీలోయే మహాశమ్భు ప్రపచ్ఛ యతో వాచో నివర్తన్తే ఆప్రాప్య మనసా సహేతుక్తం బ్రహ్మ కిమస్తి కోవా సర్వేశ్వరాధిపతిః నిర్గుణసగుణాభ్యాం పరః కోవా మూర్తామూర్తాభ్యామ్పరః కర్తాకారయితాచ కీదృశ ఇతి । అథ కైర్మస్త్రైః

సంసారాద్విముచ్యజీవః సద్యో ముక్తో భవతి కోవా మన్త్రాణామధికారం సమన్వేతీతి ।

అర్థ - బహుత సే ప్రశ్నోత్తర కరతే హుష తదనన్తర శాణ్డీల్య ఋషి సే మహాశమ్భు సే పూఛా కి వేద భీ జినకా వర్ణన ప్రత్యక్ష రూప సే నహిం కర సకతే హైం వహ బ్రహ్మ క్యా హై ? సర్వేశ్వరోం (అర్ధాత మహావిష్ణు, మహాబ్రహ్మ, మహాశమ్భు సహిత సభీ అవతారోం) కే అధిపతి కౌన హైం ? నిర్గుణ ఔర సగుణ దోనోం సే పరే కౌన హైం ? కర్తా (సబకుఛ కరనే వాలే) ఔర కారయితా (సభీ సే సబకుఛ కరనే వాలే) వే కిస ప్రకార హైం ? ఆగే ఆప యహా భీ బతాఇయే కి కిస మన్తోం సే జీవ సంసార సే ఛూట కర శీఘ్ర ముక్త హో జాతా హై ? ఉన మన్తోం కా అధికార కిసకో హై ?

మూల - సహోవాచ మహాశమ్భుః యత్ప్రప్ణ వాన్తస్య చ నామరూపం లీలాఽథ ధామానితు చిన్మయాని మనోవచో గోచరాణ్యేవం తాని స్వయం కృపాతః స్ఫురణం

ప్రయాన్ని అతో రూపమనామేతి ప్రోక్తోయం రాఘవః స్వరాట్ తన ప్రకాశ భూతఞ్చ యస్య బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।

అర్థ - శాణ్ణిల్యఋషి కా ప్రశ్న సునకర మహాశమ్భు నిశ్చయ కరకే బోలే కి జిసకే విషయ మేం ఆపనే పూచా ఉన పరమాత్మా కే నామ, రూప, లీలా ఔర ధామ చిన్మయ (సచ్చిదానంద) హై జో మన ఔర వాణీ సే అగోచర (పరే) హై । కేవల ఉన్ఠిం కీ కృపా సే స్వయం ప్రకాశిత హోతే హైం । ఇసలిష హీ ఉన స్వరాట పరమాత్మా “రాఘవ” (అర్థాత రఘుకులభూషణ శ్రీ రామ) జన్ఠేం అరూప-అనామ (అర్థాత ప్రాకృత నామరూప సే రహిత) కహా జాతా హై ఉన్ఠిం కే దివ్య తను కే ప్రకాశభూత “సనాతనబ్రహ్మ” హైం ।

మూల - సఈశ్వరాణాం పరమోమహేశ్వరః పతిః పతీనాం పరమం చ దైవతం అమూర్త మూర్తాది శరీర కోసౌ కర్తాప్య కర్తాచ న ప్రసంయుక్తః । వ్యాప్నోతిసర్వస్వం నిజ తేజసాయః అణోరణీయాన్మహతః పరస్తాత్ మూర్తేణ సర్వస్వం నిర్మాయ విశ్వం స్వయన్తు లీలాం వితనోతి నిత్యాం ద్వయోః శరీరయోరైక్య మతోద్వైతం బుధా జగుః నఃసమాభ్యధికత్వాద్వాతమైద్వైతం వ భాషిరే ।

అర్థ - వహ శ్రీరామ ఈశ్వరో కే పరమ ఈశ్వర హైం పతియోం కే పతి హైం ఔర దేవతాఁం కే పరమ దేవతా హైం । వే శ్రీరామ అమూర్త (నిర్గుణ) తథా మూర్త (సగుణ) బ్రహ్మ కే మూల శరీర అర్థాత ఆధార (స్రోత) హైం । ఔర కర్తా ఔర అకర్తా దోనోం హైం ఔర దోనోం సే భిన్న భీ హైం । జో అపనే నిజ తేజ ద్వారా సభీ స్థానోం పర వ్యాప్త హైం ఔర సూక్ష్మ సే భీ సూక్ష్మ హైం ఔర బడఁే సే భీ బడఁే హైం ఇస రూప మేం సమస్త విశ్వ కా నిర్మాణ కరతే హైం ఔర స్వయం రూప అర్థాత ద్విభుజ పరాత్పర నరాకృతి స్వరూప సే సాకేత మేం దివ్య లీలా విస్తార కరతే హైం । విద్వాన లోగ దో భిన్న స్వరూప హోనే పర భీ వస్తుతః ఇన మేం ఐక్య మానతే హైం క్యోజ్కీ ఉనకే సమాన హీ కోఈ నహీం హై తో అధిక కైసే హోగా ? ఆస్తు విద్వానోం ద్వారా ఉన శ్రీ రామ జీ కో అద్వైత బ్రహ్మ కహా జాతా హై ।

మూల- సర్వావతార లీలాఞ్చ కరోతి సగుణోయః అయోధ్యాయాం స్వయం రామో రాసమేవ కరోతి సః సగుణ నిర్గుణాభ్యాం పరస్య పరమపురుషస్య దాశరథీర్మత్తస్య నాద బిన్దు వామ్మనసోరగోచరౌ తస్యమన్త్రాశ్చానన్తాన్తేషు షట్కృతం వరీయాం సన్తేషు చ త్రయోం మన్త్రా అతిశ్రేష్ఠా ।

అర్థ - సగుణ రూప మేం జో శ్రీ రామ విభిన్న అవతారోం కే రూప మేం లీలా కరతే హైం ఔర స్వయంరూప మేం జో శ్రీ రామ శ్రీధామ అయోధ్యా మేం కేవల రాస కరతే హైం వహీ సగుణ-నిర్గుణ దోనోం సే పరే పరమపురుష శ్రీ దాశరథి రామ కా మన్త్ర నాదబిన్దు అర్థాత

రేఫబిన్దు దోనోం అక్షర మన-వచన సే పరే హైం । ఉనకే అనస్త మస్త హైం ఉనమేం సే భీ
౬౦౦ మస్త శ్రేష్ఠ హైం ఉనమేం సే భీ తీన మస్త అతిశ్రేష్ఠ హైం ।

మూల - షడక్షరో ద్వయాఖ్యం మస్త రత్నం యుగ్మ మస్తశచేతి బిన్దు పూర్వకో
దీర్ఘాగ్నిస్తతః కేవలం దీర్ఘాగ్నిః తతో మాయేతి అథ నమైతి ప్రథమం శ్రీమదితి తతోరామచన్ద్ర
చరణౌ వితి బ్రూయాదనస్తరం శరణమితి పదం పశ్చాత్ప్రపద్యే ఇతి వదేత్ పునశ్చ శ్రీమతే
ఇతి అథ రామచన్ద్రయేతి తద్దే నమ ఇతి యో దాశరథేర్ద్వయాఖ్యం మస్తాణాం ప్రవరం
మస్త రత్నమధీతే స సర్వాన్ కామానశ్చుతే తేన సహ మోదతే ఇతి అథ ప్రణవాదనస్తరం
న ద్వితీయాక్షరమస్తుతీయాక్షరం సీ చతుర్థాక్షరం తా పంచమాక్షరం ర షష్ఠాతరం మ
సప్తమాక్షరం భ్యామష్టమాక్షరమితి ఇమమష్టాక్షరం విద్వాన్ ముక్తో భవతి ఏతస్మస్త్రత్రయం
సర్వ మస్త వరం జప్త్వా సద్యో ముచ్యతే కర్మ బన్ధనాత్ యః శ్రీరామేతి భక్తిమాన్ స
ఏవైతస్మస్త్రాధికారీతి ।

అర్థ - షడక్షర మస్తరాజ (౧) మస్త్రోం మేం రత్న మస్తద్వయ (౨) ఔర యుగల మస్త (౩)
యహ తీన మస్త హైం । అబ మస్త్రోద్ధార దిఖాతే హైం । బిన్దు పూర్వక దీర్ఘ అగ్ని బీజ
రకార (రాం) ఉనకే బాద కేవల దీర్ఘ అగ్ని బీజ ర కార (రా) ఉనకే పీఛే (మాయ) ఫిర
నమః ఐసా సబ మిలాకర “రాం రామాయ నమః” యహ షడక్షర రామ మస్త్ర హుఆ । అబ
మస్త్ర ద్వయ దిఖాతే హైం ప్రథమ శ్రీమద్ ఉనకే పీఛే రామచన్ద్ర చరణౌ ఐసా కహనా ఉనకే
పీఛే శరణం యహ పద కహ ఔర ఉనకే పీఛే ప్రపద్యే ఐసా కహ ఫిర శ్రీమతే కహ కర
రామచన్ద్రాయ కహ ఉనకే ఆగే నమః కహ సబ మిలాకర “శ్రీమద్రామచన్ద్ర చరణౌ శరణం
ప్రపద్యే శ్రీమతే రామచన్ద్రాయ నమః” యహ ౨౫ అక్షర వాలా మస్తద్వయ సబ మస్త్రోం
మేం అతిశ్రేష్ఠ మస్త్రరత్న హై ఇసే జో ప్రాణీ జపతా హై వహ సభీ కామనాఓం కో ప్రాప్త
కరతా హై ఔర శ్రీరామ జీ కే సాధ ఆనస్త కో ప్రాప్త హోతా హై । అబ యుగల మస్త్ర కా
స్వరూప దిఖాతే హైం - ఓంకార కే పీఛే “స” దూసరా అక్షర “మ” తీసరా అక్షర “సీ” చౌథా
అక్షర “తా” పంచమాక్షర “రా” ఛఠవాం అక్షర “మా” సప్తమాక్షర “భ్యాం” అష్టమాక్షర
హుఆ సబ మిలాకర “ఓం నమః సీతారామాభ్యాం నమః” యహ అష్టాక్షర యుగల మస్త్ర
కా జాననేవాలా ముక్త హోతా హై ఇన తీనోం శ్రేష్ఠ మస్త్రోం కా జప కరకే జీవ కర్మ బన్ధన సే
శీఘ్ర ముక్త హో జాతా హై । జో శ్రీరామ కే అనన్య భక్త హైం వహీ ఇనకే పరమ అధికారీ
హైం ।

మూల - శ్రీరామ ఏవ సర్వస్వ కారణం తస్య రూపద్వయం పరిఛిన్నమపరిఛిన్నం
పరిఛిన్న స్వరూపేణ సాకేత ప్రమోదవనే తిష్ఠన్ రాసమేవ కరోతి ద్వితీయం స్వరూపం
జగదుపత్కాదేః కారణం తద్దక్షిణాఙ్గరాక్షీరాభిశాయీ వామాఙ్గద్రమావైకుణ్ఠవాసీతి

హృదయాత్పరనారాయణో వభూవ చరణాభ్యాం వదరికోవనస్థాయీ శృంగారాన్నందనందన ఇతి ।

అర్థ - శ్రీరామ హీ సఖీ కే పరమకారణ హైం । ఉన్ఠిం శ్రీరామ కే దో స్వరూప హైం పరిభిన్న ఔర అపరిభిన్న । పరిభిన్న స్వరూప సే సాకేత ప్రమోదవన మేం సఖియోం కే మధ్య స్థిత హోకర కేవల రాస కరతే హైం । ద్వితీయ జో అపరిభిన్న స్వరూప హై వహీ సమస్త సంసార కీ ఉత్పత్తి కా కారణ హై ఉసీ స్వరూప కే దక్షిణ అక్ల సే క్షీరసాగర మేం శయన కరనే వాలే నారాయణ ప్రకట హోతే హైం । వామ అక్ల సే రమావైకుణ్ఠవాసీ నారాయణ ప్రకట హోతే హైం । హృదయ సే పరనారాయణ ఉత్పన్న హోతే హైం । చరణోం సే బద్రివన మేం తపస్యా కరనే వాలే నర-నారాయణ ఉత్పన్న హోతే హైం । శ్రృంగార సే నందనందన శ్రీకృష్ణ ఉత్పన్న హోతే హైం ।

మూల - ఏవం సర్వేవతారాః శ్రీరామచన్ద్రచరణ రేఖాభ్యః సముద్భవన్తి తథానన్త కోటి విష్ణ్వశ్చ చతుర్వ్యూహశ్చ సముద్భవన్తి ఏవమపరాజితేశ్వరమపరిమితాః పరనారాయణాదయః అష్టభుజా నారాయణాయశ్చానన్తకోటి సజ్జ్యకాః వద్ధాఞ్జులి పుటాః సర్వ కాలం సముపాసతే యదావిష్ట్యాదీన యదానన్తాపయతి తదా తద్ బ్రహ్మాణ్డే సర్వ కార్యం కుర్వన్తి తే సర్వే దేవాద్వివిధాః భిన్నాంశా అభిన్నాంశాశ్చ శ్రీరఘువరముఖయే సేవన్తే భిన్నాంశా బ్రహ్మాదయః అభిన్నాంశా నారాణాదయః ।

అర్థ - ఇన ప్రకార సఖీ అవతార శ్రీరామచన్ద్ర కే చరణోం కీ రేఖాఁం సే ప్రకట హోతే హైం తథా అనన్త కోటి విష్ణు ఔర చతుర్వ్యూహాది ఉత్పన్న హోతే హైం । ఐసా అపరాజితేశ్వర (అయోధ్యాపతి) శ్రీరామ కా అమిత ప్రభావ హై జనకే సామనే అనన్తకోటి పరనారాయణ, అష్టభుజ నారాయణాది దోనోం హాథోం కో జోడోం హుప ఖడోం రహతే హైం ఔర నిత్య ఉనకీ ఉపాసనా కరతే హైం । జబ జబ ఉన అసజ్జ్య బ్రహ్మ విష్ణు శివాది కో శ్రీరామ సే ఆజ్ఞా మిలతీ హై తబ తబ వే సబ కోటి కోటి బ్రహ్మాణ్డ కా ఉత్పత్తి పాలన సంహార కరతే హైం । వే త్రిదేవ దో ప్రకార కే హైం (౧) భిన్నాంశ ఔర (౨) అభిన్నాంశ । యే దోనోం శ్రీరఘుకులశ్రేష్ఠ భగవాన కీ సేవా కరతే హైం । భిన్నాంశ తో బ్రహ్మ శివాదిక దేవతా హైం ఔర అభిన్నాంశ నారాయణాదిక అవతార స్వరూప హైం ।

మూల - సహస్రం సమాః జీవాత్మనః పఞ్చాజ్ఞోపాసనాం కుర్వన్తి తత ఆనన్దరూపా భవన్తి తతః సదేవ సౌమ్యేదమగ్ర ఆసీదేకమేవాద్వితీయం స ఏక్షత బహుస్యాం ప్రజాయేయ పూర్వం పఞ్చాజ్ఞోపాసకాః సృష్టి సమయే శ్రీకృష్ణోపాసనాం సమనుష్ఠాయ గోలోకం ప్రాప్నువన్తి తత్ర కేచిత్తత్రైవ తిష్ఠన్తి కేచిద్రామోపాసనాధికారిణో భవన్తితి విష్ణవాద్యుత్తమదేహే ప్రవిష్టో దేవతాభవత్ మర్త్యాదధమ దేహేషు స్థితో భజతి దేవతాః ।

అర్థ - జీవాత్మా జబ సహస్ర్రాం వర్ష పర్యంత పశ్చాద్భ్రాజోపాసనా (అర్ధాత సూర్య గణేశ శక్తి శివ విష్ణు కీ ఉపాసనా) కర లేతే హైం తబ ఆనన్ద రూప హో జాతే హైం । ఛాన్దోగ్య ఉపనిషద్ మేం వర్ణిత పరమాత్మా జో ఏక హై అద్వితీయ హై జిననే బహుత హో జానే కీ ఇచ్చానే ముఖ్య పశ్చాత్సూరూప గ్రహణ కిప । పూర్వ మేం సృష్టి సమయ మేం యహ పశ్చాదేవోపాసక క్రమ సే శ్రీకృష్ణోపాసనా కో ప్రాప్త కరతే గోలోక కీ ప్రాప్తి కరతే హైం । వహం జాకర కుభ జన వహీం నివాస కరతే హైం ఔర కుభ జన శ్రీరామోపాసనా కే అధికారీ హోతే హైం ఔర తదనన్దర సర్వోపరి సాకేతలోక కో ప్రాప్త కరతే హైం । వహీ పరమాత్మా విష్ణువాది ఉత్తమ శరీర మేం ప్రవిష్ట హోనే సే దేవతా కహలాతే హైం ఔర మర్త్య లోక మేం రహనే వాలే అధమ మనుష్యోం కే శరీర మేం ప్రవిష్ట హోనే సే దేవతాఁం కో భజతా హై ।

మూల - పరాత్పరస్య శ్రీరామనామ్నః సర్వేషాం నారాయణాదీనాం నామాని భవన్తి తస్య ధామ్నస్తేషాం ధామాన్యత్పద్యన్తే తల్లిలాతః సర్వేషాం లీలా ప్రాదుర్భవన్తి తస్వరూపాత్సర్వేషాం రూపాణ్యావిరభవన్తి స ఏవాయోధ్యాధిపతిః సర్వకారణానామాదికారణం న తస్మాత్కృష్ణోత్పరం తత్వమస్తీతి ।

అర్థ - పరాత్పర శ్రీరామ జీ కే నామ సే సభీ నారాయణాది నామ ప్రకట హోతే హైం । ఉన్తి కే ధామ సే సభీ ధామ ఉత్పన్న హోతే హైం । ఉన్తి శ్రీరామ కీ దివ్య లీలా సే సభీ అవతారోం కీ లీలా కా ప్రాదుర్భావ హోతా హై । ఉన్తి శ్రీరామ కే దివ్య ద్విభుజ పరాత్పర స్వరూప సే సభీ తతుర్భుజ షడ్భుజ అష్టభుజ దశభుజ ప్రభృతి అనన్తభుజాదిక పర్యంత సభీ భగవద్స్వరూపోం కా ఆవిర్భావ హోతా హై । వహీ ఆయోధ్యాధిపతి భగవాన్ శ్రీరామచన్ద్ర సర్వ కారణోం కే ఆదికారణ హైం । ఉనకే పరే ఔర కోఈ తత్వ నహీం హై అర్ధాత వే హీ పరమతత్వ హైం ।

మూల - అథ యన్త్రం సం లిఖ్యతే । రామ ప్రాప్తై ముముక్షుభిః యన్త్రం వినా న సంసిద్ధిర్నూత్రాణాం దేవతాత్మనామ్ । కామ క్రోధాది దోషాణాం యన్త్రాణాం యే న వైభవేత్ । తతో యన్త్రమితి ప్రోక్తం యమనాద్యన్త్రమిత్యపి । షట్ కోణం ప్రథమం లేఖ్యం వృత్తం సంవిలిఖేత్తతః । అష్టా దలాని లేఖ్యాని తతస్యాచ్చ తురస్రకమ్ । సర్వైశ్చ లక్షణైర్ముక్తం దివ్యం సర్వ సుఖ ప్రదమ్ । సర్వావతార వీజైశ్చ వేష్టయేద్యన్త్రముతమమ్ । తతశ్చ పూజనం కుర్యాద్యన్త్రస్యైతస్య సర్వదా । తస్మధ్యే వ్యక్తమాలేఖ్యం సాధ్య కర్మ విధానతః । పిబమ్మనస్తద్విలిఖేత్తత్ క్రోడీ కృత్యమాన్ మథమ్ ।

అర్థ - అబ యన్త్ర లిఖతే హైం । రామ జీ కీ ప్రాప్తి కే లిప ముముక్షుజన బినా యన్త్ర పూజన కిప మన్త్రాత్మక దేవతా కో సిద్ధ నహీం కర సకతే హైం ఇసలిప యన్త్ర కా అవశ్య పూజన కరనా చాహిప । కామ క్రోధాది దోషోం పర యన్త్రాణా (తాడఁనా అర్ధాత వశ మేం కరనా)

కరనే కే కారణ ఇనే యస్త్ర కహా జాతా హై | అబ యస్త్ర బనాపిం - ప్రథమ దో త్రికోణ కే షట్కోణ చక్ర బనాపిం ఫిర చారోం ఔర సే గోలాకార లిఖేం | ఫిర ఆత దల లిఖేం బారహ వజ్ర శూల సహిత సత్వ రజ తమ రూప తీనరేఖా యుక్త చతురస్రభూగృహ లిఖేం చారోం దిశాఙ్గం మేం చార ద్వార లిఖేం జో సభీ లక్షణోం సే యుక్త ఔర సర్వసుఖ ప్రదాన కరనే వాలే హోం | యస్త్ర కో సభీ అవతారోం కే బీజ సే వేష్టిత కరోం తబ ఇస యస్త్ర కా సర్వదా పూజన కరోం | యస్త్ర కే మధ్య మేం విధానపూర్వక స్పష్ట సాధ్య కర్మ లిఖే | రాం వీజ కే ఊపర షష్ఠీ విభక్తి సహిత సాధక నామ భగ లిఖే ఔర రాం వీజ కే దోనోం పార్శ్వ (బగల) మేం దో కురు లిఖే ఇస విధాన సే లిఖే |

మూల - అథ తత్పఞ్చా వీజానామావృత్తిం విదధీతవై | భూయో దశాక్షరేణతద్వేష్టయేచుచ్ఛద్ధ బుద్ధిమాన్ అగ్నికోణాది కోణేషు షడఙ్గాని క్రమాల్లిఖేత్ | పునః కోణకపోలేషు హ్రీం శ్రీం చ విలిఖేత్సుధీః | ప్రతికోణాగ్రమాలేఖ్యం హుం బీజం కేశరేష్వచ | వర్ణమాలా మనోభ్యాతా చత్వారింశచ సప్తచ | వర్ణా సప్త దలేష్వేవం షట్ షట్ పఞ్చాష్టమే దలే | పూర్వస్యాద్దేష్టయేత్కాద్ వర్ణైసర్వంఞ్చతత్సవితే | లిఖేద్వీజద్వయం సమ్యక్ నరసింహ వారాహయోః | దిగ్విదుక్షుచపూర్వస్యాం భూగృహేచతురస్రకైః | యస్త్రమేతత్పమారాధ్య భుక్తిం ముక్తింలభేన్నరః |

అర్థ - అబ ఉనకే పీఛే పఞ్చా బీజ అర్ధాత రీం రూం రైం రాం రః చారోం ఓర సే లిఖే | ఇసకే పశ్చాత దశాక్షర “హుం జానకీ వల్లభాయ స్వాహా” ఇస మస్త్ర సే శుద్ధ హోకర బుద్ధిమాన వేష్టిత కరో | అగ్ని కోణాది ఛహోం కోణ మేం షడఙ్గాన్యాస (౧| రాం హృదయాయ నమః ౨| రీం శిరసే స్వాహా ౩| రూం శిఖాయై వషట్ ౪| రైం కవచాయ హుం ౫| రాం నేత్రాభ్యాం వౌషట్ ౬| రః ఆస్త్రాయ ఫట్) క్రమ సే లిఖే ఫిర కోణ కే కపోల మేం హ్రీం ఔర శ్రీం దోనోం కో బుద్ధిమాన లిఖే | కోణ కే అగ్రభాగ మేం హుం బీజ కో లిఖే ఔర అష్టదల మేం వర్ణమాలా మస్త్ర జో ౪౭ అక్షరోం వాలా హై ఉసే లిఖేం | సాత దల మేం ఛః ఛః అక్షర లిఖేం ఔర ఆతవేం దల మేం పాఞ్చా అక్షర లిఖేం ఉసకో పూర్వ సే కాది వర్ణోం సే అర్ధాత కం ఖం గం ఘం జం | చం ఛం జం ఝం ఞం | టం ఠం డం ఢం ణం | తం థం దం ధం నం | పం ఫం బం భం మం | యం రం లం వం | శం షం సం హం | లం ఙ్గం ఇతి | ఇన అక్షరోం సే తత్త్వ కే జ్ఞాతా వేష్టిత కరోం చతురస్ర తీన భూగృహ కే భీతర పూర్వాదిక దేశోం దిశా మేం నృసింహ బీజ క్రోం ఔర వరాహ బీజ హుం దోనోం బీజ కో లిఖే యహ యస్త్ర సబ ప్రకార సే ఆరాధన కరనే యోగ్య హై | ఇసకే పూజన కరనే సే మనుష్య భుక్తి (సాత్విక భోగ) ఔర ముక్తి కో ప్రాప్త హోతే హైం అబ యస్త్ర కీ దూసరీ విధి లిఖితే హైం యథా -

మూల - మధ్యేఽథవా లిఖేత్తారం షట్ కోణేద్యపి చ క్రమాత్ | వర్ణా శ్రీరామ మస్త్రస్య

సద్విషయగం చ మాన్మథమ్ | గణ్ణేషు చ తథా మాయాం కిష్ణుల్కే చావిలేఖనమ్ |
పూర్వవత్తత్రపర్ణేషు మాలా మస్తం క్రమాలిఖేత్ | దశాక్షరేణ సంవేష్ట్యకాదీని విలిఖేత్తతః
| దిగ్విదుక్షు తథా వీజే నరసింహవారాహయోః యన్త్రాన్తరమిదం సాంకమ్యూవరణం
విధినార్చయేత్ రాజతే వాథ సౌవరే భూర్జే సంలేఖ్య పూజయేత్ |

అర్ధ - అథవా యన్త్ర కే మధ్య సే లేకర ఛహోం కోణ మేం క్రమ సే శ్రీరామమస్త్రోం కే అక్షర
సహిత ఓంకార కో లిఖే | (ఓం రాం ఓం రా ఓం మా ఓం య ఓం న ఓం మః ఇస
ప్రకార లిఖే) ఔర (ఛహోం కోణ కే సద్వి మేం అజ్గన్యాస పూర్వక కామబీజ క్లిం లిఖే అర్ధాత
క్లింరాం హృదయాయ నమః | క్లింరీం శిరసే స్వాహా | క్లింరూం శిఖాయై వషట్ | క్లింరైం
కవచాయ హుం | క్లింరౌం నేత్రాభ్యాం వౌషట్ | క్లింరః అస్త్రాయ ఫట్ ఇస ప్రకార లిఖే)
కపోల మేం మాయా బీజ ఐం లిఖే ఔర కేశర మేం అర్ధాత అష్టదల మేం పూర్వ కే నమాన
౪౭ అక్షర కా జో వర్ణమాలా మస్త్ర హై ఉసే క్రమ సే లిఖేం ఫిర ఉసే దశాక్షర మస్త్ర సే వేష్టిత
కరకే ఫిర కాది అక్షరం కో లిఖే తథా చతురస్ర భూగృహ కే భీతర పూర్వదిక దశోం దిశా
మేం నృసింహ వారాహ దోనోం కే బీజ లిఖే యహ దూసరే ప్రకార కా యన్త్ర మేం అజ్గ
సహిత ఆవరణోం కీ విధిపూర్వక అర్చనా కరేం | చాన్దీ మేం అథవా స్వర్ణ భోజపాత్ర మేం
లిఖకర పూజన కరే |

మూల - హుం జానకీ వల్లభాయ స్వాహా క్రౌమ్ | హుం పరేత్పునః | దశాక్షరో వారాహస్య
నరసింహస్య మనుఃస్మృతః హ్రీం శ్రీం క్లిం తథోన్నమో వదేత్తదనన్తరం భగవతేపదం
బ్రూయాత్-ఇతి రఘునన్దనాయేతి పదం వదేత్ తతో రక్షోఘ్ను విశదాయేతిచ మధురే న
పదం పశ్చాత్ ప్రసన్నేతి తతో వదేత్ వదనాయేతి పదం బ్రూయాత్పశ్చాదమితతేజసేఇతి
తతోబలాయ నిగదేత్ రామాయ విష్ణవే నమః హ్రీం శ్రీం క్లింహ్రీం నమోభగవతే
రఘునన్దనాయ రక్షోఘ్ను విశదాయ మధుర ప్రసన్న వదనాయ అమిత తేజసే బలాయ
రామాయ విష్ణవే నమః | ఏషమాలా మనుః ప్రోక్తో నగణాం చిన్తతార్థదః |

అర్ధ - “హుం జానకీ వల్లభాయ స్వాహా” యహ దశాక్షర మస్త్ర హై క్రౌం హుం యహ
దోనోం నృసింహ ఔర వారాహ మస్త్ర కా బీజ హై | అబ మాలా మస్త్ర కహతే హైం హ్రీం
శ్రీం క్లిం తథా ఓం నమో కహా | తదనన్తర భగవతే పద కో కహనా ఫిర రఘునన్దనాయ
ఐసా కహే తబ రక్షోఘ్నువిశదాయ కహే ఫిర పీఛే మధుర పద కహే తబ ప్రసన్న ఐసా కహే
ఫిర వదనాయ ఐసా కహే పీఛే అమిత తేజసే ఐసా కహే తబ బలాయ కహ కర రామాయ
విష్ణవే నమః కహా | ఐసా మస్త్రోద్ధార హుం | ఓం నమో భగవతే రఘునన్దనాయ రక్షోఘ్ను
విశదాయ మధుర ప్రసన్న వదనాయ అమిత తేజసే బలాయ రామాయ విష్ణవే నమః యహ
మాలా మస్త్ర కహా హై యహ మస్త్ర మనుష్యోం కో మనోవాఞ్చిత ఫల దేనే వాలా హై |

మూల - ఓం సీం సీతాయై వదన్ నమోన్తః సీతా మస్త్ర ఉదాహృతః | మస్త్రేఽస్మిన్

రామమారాధ్య సాంఖ్యం సావరణం తథా । ఆరాధ్య గుటికీ కృత్య ధారయేద్యస్తమన్వహమ్
 । సర్వ దుఃఖ ప్రశమనం ప్రత్ర పౌత్ర ప్రదం నృణామ్ । సర్వ విద్యా ప్రదం శశ్యత్ సర్వ సౌఖ్య
 కరం సదా । అన్యాభిచార కృత్యేషు వజ్ర పఞ్చరమేవహి । కిం బహూ క్ష్యా నృణామ సర్వ
 సిద్ధిదం శోకనాశకమితి ॥ యస్త్ర సమ్యక్ విధానేన ధారయేత్సాధకోత్తమః । శ్రీరామద్వార
 పీఠాగ్రే పరివారతయాస్థితాన్ । గణేశాది సురాన్ క్షేత్ర పాలాన్సర్వాన్సమర్చయేత్ । స్వాం
 తనుం శోధయిత్వాతః పరం పూజనమాచరేత్ । ఉపచారైః షోడశభిస్తథైకాదశభిః సుధీః ।
 పఞ్చాభిర్వా యజేద్దేవాన స్వ స్వ శక్త్యనుకూలతః । సర్వ శక్తి యుతం రామం సాంఖ్యం
 సావరణం జపేత్ । స్తూయాత్సర్వాన్ పరివారాన్ రామ ప్రీత్యర్థమాదరాత్ । ఏవం యః
 కురుతే పూజాం యస్త్ర రాజస్య మానవః ఇహ కామ్యం సుఖం లభ్యా ప్రేత్య సాకేతమృచ్ఛతి
 ।

అర్థ - సీం సీతాయై కహ కర అస్త్ర మేం నమః కహ ఇనే శ్రీసీతామస్త్ర కహ హై । ఇన మస్త్ర
 మేం అఙ్గ తథా ఆవరణోం కే సహిత శ్రీరామ కీ ఆరాధనా కరే । ఆరాధనా కర కే ఉత్తమ
 యస్త్రకో గుటికా బనా కర ధారణ కరే యహ యస్త్ర సర్వదుఃఖోం కా నాశ కరనే వాలా హై
 ఔర మనుష్యోం కో పుత్ర పౌత్ర కీ ప్రాప్తి కరానే వాలా హై । సభీ ఐశ్వర్యోం కో దేనే వాలా
 హై । అన్య మోహన, మారణ, వశికరణ, ఉచ్చాటనాది కర్మోం మేం యహీ వజ్రపఞ్చర
 కామ దేతే హైం । బహుత క్యా కహం యహ యస్త్ర మనుష్యోం కో సర్వసిద్ధి ప్రదాన కరనే
 వాలా హై ఔర శోకోం కా నాశ కరనే వాలా హై । ఉత్తమ సాధన కరనే వాలే కో విధాన
 పూర్వక యస్త్రకో ధారణ కరనా చాహి ఏ । శ్రీరామ కే ద్వారపీఠ కే అగ్రభాగ మేం పరివార
 సహిత ఉన దేవతాఙ్ (గణేశ దుర్గా క్షేత్రపాల సరస్వత్యాది) కో స్థిత కరకే పూజా కరే ।
 ఇనకే బాద అపనే శరీర కా శోధన కరకే ప్రధాన పూజన కరే । బుద్ధిమాన షోడశోపచార
 పూజన కరే తథా ఏకాదశ ప్రకార సే అథవా పఞ్చోపచార సే పూజన కరే । ఇనకే పశ్చాత
 సభీ శక్తియోం కే సహిత అఙ్గావరణోం కే సహిత శ్రీరామ జీ కా జప కరే ఫిర శ్రీరామ జీ
 కే ప్రీత్యార్థ నమస్కార కరే ఇన ప్రకార జో మనుష్య యస్త్రరాజ కీ పూజా కరతే హైం వహ
 ఇన లోక మేం సభీ సుఖోం కా భోగ కరకే మేరే సాథ సర్వోపరి శ్రీ సాకేతలోక కో ప్రాప్త
 హోతే హైం ।

మూల - ఆస్య శ్రీరామ శరణాగత మస్త్రస్య శ్రీ రామచన్ద్రో బుషిదేవీ గాయత్రీ ఛన్దః
 పరమాత్మా శ్రీరామచన్ద్రో దేవతా రాం బీజం నమః శక్తిః సర్వాభిష్టార్థ సిద్ధయే జపే
 వినియోగః మూలే న కర శోధనం కృత్వా ప్రథమం వీజం కరతల కరయోర్నసేత్ ।
 శేషాక్షరాణ్యుజ్జలి పర్వసు విన్యసేత్ ।

అర్థ - ఇన శ్రీరామ శరణాగత మస్త్ర కే శ్రీరామచన్ద్ర బుషి హైం, గాయత్రీదేవీ ఛన్ద హైం,

పరమాత్మా శ్రీరామచన్ద్ర దేవతా హైం, రాఁ బీజ హై, నమః శక్తి హై, సర్వ అభీష్టోం కీ సిద్ధి కే లిప జప కరనే మేం వినియోగ కరతే హైం । మూల మన్త నే కరశోధన కరకే ప్రథమ బీజ కో కరతల కర దోనోం మేం న్యాస కరే శేష సబ అక్షరోం కో సబ అఙ్గులి కే పరోష్వం మేం విధి పూర్వక న్యాస కరే ।

మూల - శ్రీమద్రామచన్ద్ర చరణౌ అఙ్గుష్ఠాభ్యాం నమః శరణం తర్జనీభ్యాం నమః ప్రపద్యే మధ్యమాభ్యాం నమః శ్రీమతే అనామికాభ్యాం నమః రామచన్ద్రాయ కనిష్ఠికాభ్యాం నమః నమః కరతలకర పృష్ఠాభ్యాం నమః శ్రీరామచన్ద్ర చరణౌ జ్ఞానాయహృదయాయ నమః శరణమైశ్వర్యాయ శిరసే స్వాహా ప్రపద్యే శక్తయే శిషాయై వషట్ శ్రీమతే బలాయ కవచాయహుం రామచన్ద్రాయ తేజసే నేత్రాభ్యాం వౌషట్ నమో బీజాయ ఆస్త్రాయ ఫట్ శ్రీరామచన్ద్రచరణౌ జ్ఞానాయ ఉదరాయ నమః శరణమైశ్వర్యాయ పృష్ఠాయ నమః ప్రపద్యే శక్తయే బాహుభ్యాం నమః శ్రీమతే బలాయ ఊరూభ్యాం నమః రామచన్ద్రాయ తేజసే జానుభ్యాం నమః నమోవీర్యాయ పాదాభ్యాం నమః అథదేహన్యాసః శ్రీం నమః మన్నమః రాం నమః మన్నమః చన్నమః ద్రన్నమః చన్నమః రన్నమః శౌం నమః శన్నమః రన్నమః ణన్నమః ప్రన్నమః పన్నమః ద్యన్నమః శ్రీనమః మన్నమః తేన్నమః రాన్నమః మన్నమః చన్నమః ద్రాన్నమః యన్నమః నన్నమః మోన్నమః ఏవముపర్య్యువిన్యసేత్ శ్రీమూర్ధ్నినమతేభాలేరామనేత్రే చన్ద్రనాసికా యాం చరశ్రోత్రే శౌ ముఖేశరభుజయోః ణంహృదిప్రపస్తనయోః ద్యేనాభౌ శ్రీపృష్ఠేమతేజఙ్ఘయోః రామకట్యాం చన్ద్రా ఊర్వోః య జానుని నమః పాదయేః అథధ్యానమ్ ।

జానకీ సహితం రామమిన్ద్రనీల మణిప్రభమ్ ।

జ్ఞాన ముద్రాధరం సర్వ భూషాభిః సమలఙ్కృతమ్ ॥

పార్శ్వస్తోత్రం ధనుర్వాణం సర్వావయవ సున్దరమ్ ।

రాజీవలోచనం ధ్యాయేత్పర్వాభిష్టార్థ సిద్ధయే ॥

అర్ధ - ఇన్ద్రనీలమణి కే సామాన కాన్తియుక్త శ్రీజానకీ జీ కే సహిత జ్ఞాన ముద్రా ధారణ కరనే వాలే సబ భూషణోం నే యుక్త జనకే సభీ అఙ్గు అతిసున్దర హైం ఐనే సబ అభీష్టోం కీ అర్ధ సిద్ధి కరనే వాలే శ్రీరామ కా ధ్యాన కరేం । తబ శ్రీ యుగలమన్త ఓం నమః సీతారామాభ్యాం ఇసకా జప కరే । ఇసకే ఆగే అఙ్గున్యాసాది కా విధాన వర్ణిత కరతే హైం -

మూల - ఓం అఙ్గుష్ఠాభ్యాం నమః నమః తర్జనీభ్యాం నమః సీతా రామాభ్యాం మధ్యమాభ్యాం నమః ఓం అనామికాభ్యాం నమః నమః కనిష్ఠికాభ్యాం నమః సీతారామాభ్యాం కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఓం జ్ఞానాయహృదయాయ నమః నమః ఐశ్వర్యాయ

శిరసే స్వాహా సీతారామాభ్యాం శక్తయే శిఖాయై వౌషట్ ఓం బలాయ కవచాయ హుం
నమస్తేజసే నేత్రాభ్యాం సీతారామాభ్యాం వీర్యాభ్యాయ అస్త్రాయ ఫట్ ధ్యానం పూర్వవత్ ।
అర్ధ - యహః పర్యున్న శ్రీ యుగల మన్త కా అఙ్గన్యాసాది జాననా చాహిప । ఇసకే ఆగే
పూర్వ కే సమాన హీ శ్రీసీతారామ కా ధ్యాన కరకే శ్రీమన్తరాజ కా జూప కరే ।

మూల - అస్య రామషడక్షర మన్తరాజస్య బ్రహ్మో ఋషిః గాయత్రీ ఛందః శ్రీ రామో దేవతా
రామ్పిజం నమః శక్తిః రామాయేతి కీలకం శ్రీ రామ పీఠ్యర్థే జపే వినియోగః ।

అర్ధ - ఇస శ్రీ రామషడక్షర మన్తరాజ కే ఋషి బ్రహ్మ హైం, ఛంద గాయత్రీ హై, దేవతా శ్రీ
రామ హైం, శక్తి నమః హై, కీలకం రామాయ హై, శ్రీరామపీఠి కే లిప జప మేం వినియోగ
కరే । ఆగే రామమన్తరాజ కే అఙ్గన్యాసాది వర్ణిత కరతే హైం -

మూల - ఓం బ్రహ్మణే ఋషయేనమః శిరశి ఓం గాయత్రీ ఛందసే నమో ముఖే ఓం
రాం దేవతాయై నమో హృది ఓం రాం బీజాయనమోగుహ్యే ఓం నమః శక్తయే నమః
పాదయోః ఓం రామాయ కీలకాయ నమః సర్వాణ్ణే ఓం రాం అఙ్గష్టాభ్యాం నమః ఓం రీం
తర్జనీభ్యాంస్వాహా ఓం రూం మధ్యమాభ్యాం వషట్ ఓం రైం అనామికాభ్యాం హుం ఓం
రౌం కనిష్ఠికాభ్యాం వౌషట్ ఓం రః కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం ఫట్ ఓం రాం హృదయాయ
నమః ఓం రీం శిరసే స్వాహా ఓం రూం శిఖాయై వషట్ ఓం రైం కవచాయ హుం ఓం రౌం
నేత్రాభ్యాం వౌషట్ ఓం రః అస్త్రాయ ఫట్ రాం నమః బ్రహ్మరస్మేరాం నమః భ్రువోర్మధ్యే
మాం నమః హృది యం నమః నాభౌ నం నమః లిక్లే మన్నమః పాదయోః రాం నమః
శిరసి రాం నమో ముఖే మాం నమః హృదయేయ నమః నాభౌ నం నమః గుహ్యే మం
నమః పాదయోః రాం నమః నాభౌ రాం నమః గుహ్యే మాం నమః పాదయోః రాం నమః
శిరసి నం నమః ముఖే మం నమః హృదయే రాం నమః పాదయోః రాం నమః గుహ్యే
మాం నమః । నాభౌ యం నమః హృదయే నం నమః ముఖే మం నమః శిరసి రాం నమః
శిరసి రాం నమః ముఖే మాం నమః హృదయే యం నమః నాభౌ నం నమః గుహ్యే మం
నమః పాదయోః రాం నమః నాభౌ రాం నమః గుహ్యే మాం నమః పాదయోః యం నమః
శిరసి నం నమః ముఖే మం నమః హృదయే రాం నమః శిరసి రామాయ నమః నాభౌ
నమో నమః పాదయోః ।

అర్ధ - యహ తో శ్రీరామ మన్త కా న్యాస హుఱ । అబ దేహ శుద్ధి ఔర పూజనాదిక కర్మ
కా విధాన వర్ణిత కరతే హైం ।

మూల - దేహ శుద్ధిం విధాయాదౌ పూజయేద్రఘునందనమ్ । పూజా ద్రవ్యాణి
సంశోధ్య పూజాపాత్రాణిశోధయేత్ ॥ ద్రవ్యై సుప్రోక్షతైః సమ్యక్ పూజయేత్
పురుషోత్తమమ్ । విధినారాధితో రామః సమ్యగారాధితోభవేత్ । మన్దిరం మార్జయిత్వాథ

దేవమావాహయేద్విభుమ్ | ఆవాహయిత్వా దేవేశం మధ్యే పాద్యం తథాఽర్చయేత్
 || మధుపర్కం తతో దద్యాత్తతస్త్యావమయేద్విభుమ్ | సరయాది సలిలైర్దేవం
 స్నాపయేత్పితయామహా ||

అర్ధ - ప్రథమ శరీర శుద్ధి కరకే తబ శ్రీరామజీ కీ పూజా కరే జనమేం పూజా ద్రవ్య కా
 శోధన కరకే ఫిర పూజా పాత్రోం కో శుద్ధి కరే పూజా సామగ్రీ కా సబ ప్రకార ప్రోక్షణ కరకే
 పురుషోత్తమ శ్రీరామ కా షోడశోపచార పూజన కరే | శ్రీరామ కా విధిపూర్వక ఆరాధన హీ
 ఉనకా సమ్యక ఆరాధన హోతా హై | శ్రీరామ కే మద్దిర కా పరిమార్జన కరకే ఉన శ్రీరామ
 కా ఆవాహన కరకే మధ్య మేం పాద్య అర్పణ కరే | ఫిర మధుపర్క అర్చిత కరే ఫిర
 ప్రభు శ్రీరామ కో సరయా ప్రభృతి నదియోం కే జల సే ఆవమన కరాపం అథవా జన నదీ
 తీర్థాది కే జల వర్తమాన హోం ఉనసే జానకీ జీ కే సహిత ప్రభు శ్రీరామ కో స్నాన కరాపం
 |

మూల - వస్త్రాణి ధాపయేత్సమ్యక్ యజ్ఞ సూత్రాచ్చాధాపయేత్ | అక్ల రాగం సమర్పాథ
 తులసీ పుష్పమాలికా | సమర్పయేత్తతః సర్వ భూషణైర్భుషయేద్విభుమ్ | అక్లాణి
 పూజయేత్సమ్యక్ తతో రామః ప్రసీదతి || ధూపం దీపఞ్చ నైవేద్యమార్చికమథార్చ్యయేత్
 | పుష్పాజ్జాలిమథో దద్యాత్పరిక్రమణమేవచ || ప్రణమేత్ శాస్త్ర విధినా స్తూయాస్తోత్రై
 పరాత్పరమ్ | ఏవం సమ్నూజయేద్యస్తు సోఽమృతత్వఞ్చ గచ్ఛతి || ఇదం తు పరమం
 గుహ్యం రహస్యం సర్వ దుర్లభమ్ | రామభక్తాయ దాతవ్యం న దేయమ్ప్రకృతాయేవేతి
 ||

అర్ధ - సబ ప్రకార సే వస్త్రోం కో ఔర యజ్ఞోపవీత కో ధారణ కరాయే | అక్ల రాగ
 (సుగంధిత పదార్థ) సమర్పణ కరే తథా తులసీపుష్పమాలికా ధారణ కరాయే తత్పశ్చాత
 సభీ ఆభూషణోం సే శ్రీరామ కో భూషిత కరే ఔర జితనే అక్ల దేవతా హైం ఉన సబకా
 విధిపూర్వక పూజన కరే తభీ శ్రీ రామ ప్రసన్న హోతే హైం | ధూప, దీప, నైవేద్య ఔర
 ఆరతి యహ సబ అర్పణ కరకే పుష్పాజ్జాలి దేకర చార పరిక్రమా దేతే హుప పరాత్పర
 స్తోత్రోం (అర్ధాత జనమేం శ్రీ రామ కీ పరాత్పరతా వర్ణిత హో) సే స్తుతి కరకే శాస్త్ర విధి సే
 సాష్టాంగ ప్రణామ కరే | జో ఇన ప్రకార పూజా కరతే హైం వే మోక్ష (సాకేతలోక) కో ప్రాప్త
 హోతే హైం | యహ రహస్య అత్యస్త గోపనీయ హై సబకో అత్యస్త దుర్లభ హై కేవల
 శ్రీరామభక్త కో దేనా చాహిపి పాకృత అర్ధాత జో కోఈ మాయా మోహ మేం ఆసక్త హై
 ఔర పరతత్వ సే విముఖ హై ఉన్తోం యహ రహస్య కదాపి నహిం సునానా చాహిపి |
 ఇత్యధర్షణే విశ్వమృరోపనిషత్ సమాప్తః ||

యహః అధర్షణీయ శ్రుతి విశ్వమృరోపనిషద సమాప్త హోతి హై |

इति श्रीविश्वम्भरोपनिषत् भाषा टीका सहिता सम्पूर्णा ।

Encoded and proofread by Mrityunjay Pandey

——
Shri Vishvambhara Upanishat

pdf was typeset on April 13, 2024

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

